

10. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΠΑΡΤΗΣ

Ἡ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Σπάρτης καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ εὐρεθέντος κατὰ τὸ 1964 ἀγνώστου προορισμοῦ οἰκοδομήματος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ τὸ χαλκοῦν γυναικεῖον ἄγαλμα τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων (Ἔργον 1964, σ. 102 ἔξ.), ἀνασκαφικὴ ἔρευνα, δι' ἀντικειμενικοὺς λόγους δὲν ἐπροχώρησεν ὅσον ἔπρεπε κατὰ τὸ 1965.

Σκοποὶ τῆς ἀνασκαφῆς διὰ τὸ 1965 ἦσαν οὐσιαστικῶς ἐλάχιστοι σχετιζόμενοι μὲ τὴν διακρίβωσιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος, τὸ ὅποιον εἶχε δώσει εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν γωνίαν τὸ χαλκοῦν ἄγαλμα καὶ ἐπίσης ἄλλα ὄστρακα καλῶν ἐποχῶν, ὅπως καὶ ἐλπίδας ὅτι ἴσως ὅλος ὁ χώρος εἶχε χρησιμοποιηθῆ ὡς ἀποθέτης ἢ θέσις ἀποκρύψεως δι' ἀγνώστους λόγους ἀντικειμένων τέχνης.

Ἡ πρώτη κατεύθυνσις τῆς ἐργασίας ἐστράφη πρὸς τὴν μελέτην τῶν διαστάσεων τοῦ οἰκοδομήματος, διὰ τῆς ἀνασκαφῆς τῶν τοίχων τόσον πρὸς τὴν βόρειον ὅσον καὶ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, τῆς συνεχίσεως δηλαδὴ τῶν τμημάτων, τὰ ὁποῖα εἶχον εὐρεθῆ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Τότε οἱ τοῖχοι εἶχον παρακολουθηθῆ πρὸς Ἀνατολὰς μέχρις ἀποστάσεως 19.50 μ. ἀπὸ τῆς γωνίας καὶ πρὸς Βορρᾶν 21.60 μ., χωρὶς νὰ προχωρήσῃ παραλλήλως ἡ ἀνασκαφὴ εἰς ὅλον τὸ βάθος τῶν 4.00 περίπου μέτρων τὸ ὅποιον εἶχε διαπιστωθῆ εἰς τὴν γωνίαν. Ἡ συνέχισις τῆς ἐργασίας καὶ πάλιν δὲν ἐπεδίωκε νὰ ἐξαντληθῇ κατὰ βάθος ἔστω καὶ τὰς παρὰ τοὺς τοίχους θέσεις, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ σημειώσῃ τὴν ὑπαρξίν των καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ σχήματος καὶ τῶν διαστάσεων τοῦ οἰκοδομήματος.

Κατὰ τὴν ἐργασίαν διεπιστώθη ὅτι καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν τοίχων διακρίνονται ἐπισκευαὶ ὡς καὶ σαφῆς ἐπαναχρησιμοποίησις τοῦ μεγαλύτερου τμήματος ἢ τμημάτων του κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον. Ὁ πρὸς Ἀνατολὰς βαίνων τοῖχος ἔχει συνεχισθῆ ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου τοῦ ἐκτισημένου διὰ πολυγωνικῆς ἐσωτερικῆς τοιχοδομίας, ὅπου ἦτο περισσότερον κατεστραμμένος διὰ βυζαντινῆς δομῆς, ἡ ὁποία ἀνήκει μᾶλλον εἰς τοὺς πρώιμους χρόνους τοῦ Βυζαντίου.

Ἡ ἐκπληξίς ὁμως, τὴν ὁποίαν ἐπροκάλεσεν ἡ ἀνασκαφὴ δὲν προῆλθεν οὔτε ἀπὸ τυχὸν νέα εὐρήματα, οὔτε ἀπὸ ἐντυπωσιακὰ νέα στοιχεῖα, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν διαπίστωσιν ὅτι αἱ διαστάσεις τοῦ ἀνασκαπτομένου οἰκοδο-

μήματος, χωρίς νὰ ἔχουν ἀκόμη σημειωθῆ αἱ ἄλλαι του γωνίαι, δηλαδή τὰ πέρατα τῶν πρὸς Βορρᾶν καὶ πρὸς Ἀνατολὰς βαινόντων τοίχων, ὑπερβαίνει τὰ 45 μέτρα πρὸς τὰς δύο πλευράς. Πρόκειται ἐπομένως περὶ ἐνὸς κτηρίου πρωτοφανῶν διὰ τὴν Σπάρτην διαστάσεων, διὰ τὸ ὁποῖον οὐδεμία ἀπολύτως πληροφορία μᾶς εἶναι γνωστὴ καὶ τὸ ὁποῖον τοῦλάχιστον διὰ τὸν ὄγκον του ἐπιτρέπει τὴν συσχέτισιν ἢ μὲ τὴν ἀγορὰν ἢ μὲ ἄγνωστον Γυμνάσιον.

Τὰ ἐπὶ μέρους εὐρήματα ἦσαν ἐλάχιστα, δεδομένου ὅτι ἡ ἐργασία δὲν ἐπροχώρησεν εἰς βάθος, ὥστε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς οὐδὲν συμπέρασμα δύναται νὰ συναχθῆ διὰ τὴν φύσιν τοῦ οἰκοδομήματος, ὅπως καὶ ὑποθέσεις εἶναι δύσκολοι, διότι ἀκόμη δὲν μᾶς εἶναι γνωσταὶ οὔτε αἱ διαστάσεις τούτου. Ἡ ἐργασία πρέπει νὰ συνεχισθῆ μὲ περισσότερα μέσα, τόσον ὡς πρὸς τὴν συνέχειαν τῶν τοίχων, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κτηρίου, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς ἐπιφυλάσσει ἐκπλήξεις.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ